DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 21 juni 2007 *

I de förenade målen C-231/06–C-233/06,

angående två beslut att begära förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, från Cour du travail de Bruxelles (Belgien), av den 10 maj 2006, som inkom till domstolen den 22 maj 2006, i målen

Office national des pensions

mot

Emilienne Jonkman (C-231/06),

Hélène Vercheval (C-232/06),

och

Noëlle Permesaen (C-233/06)

mot

Office national des pensions,

* Rättegångsspråk: franska.

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden P. Jann samt domarna R. Schintgen, A. Borg Barthet, M. Ilešič (referent) och E. Levits,

generaladvokat: J. Kokott,
justitiesekreterare: handläggaren C. Strömholm,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 1 mars 2007,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Emilienne Jonkman, Hélène Vercheval och Noëlle Permesaen, genom J. Heynderickx, avocat,

— Office national des pensions, genom R. Dupont och M. Willemet, avocats,

— Italiens regering, genom I.M. Braguglia, i egenskap av ombud, biträdd av W. Ferrante, avvocato dello Stato,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom G. Rozet och M. van Beek, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 29 mars 2007 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Respektive begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets direktiv 79/7/EEG av den 19 december 1978 om successivt genomförande av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om social trygghet (EGT L 6, 1979, s. 24; svensk specialutgåva, område 5, volym 2, s. 111).

2 Respektive begäran har framställts i mål mellan å ena sidan Emilienne Jonkman och Hélène Vercheval samt Noëlle Permesaen och å andra sidan Office national des pensions (nedan kallad ONP).

Målen vid de nationella domstolarna och tolkningsfrågorna

3 Emilienne Jonkman, Hélène Vercheval och Noëlle Permesaen ansökte, efter att ha arbetat som flygvärdinnor vid det belgiska flygbolaget Sabena SA (Société anonyme belge de navigation aérienne), om ålderspension i deras egenskap av flygpersonal inom civilflyget. De ingav dessa ansökningar under åren 1992, 1995 respektive 1996 för att göra sina pensionsrättigheter gällande från och med den 1 mars 1993, den 1 juli 1996 respektive den 1 februari 1997.

4 ONP beviljade dem pension, men alla tre överklagade ONP:s beslut (Emilienne Jonkman överklagade till Tribunal du travail de Bruxelles och Hélène Vercheval och

Noëlle Permesaen till Tribunal du travail de Nivelles). De gjorde gällande att beräkningen av deras pension byggde på diskriminerande bestämmelser och att de borde erhålla en pension beräknad enligt samma bestämmelser som gäller för den manliga kabinpersonalen.

5 Det framgick närmare bestämt vid en jämförelse av pensionsberäkningarna för de berörda personerna att den lön som ONP hade beaktat för perioden den 1 januari 1964–31 december 1980 var betydligt lägre för flygvärdinnor än för stewarder, trots att de hade samma grundlön.

6 Detta berodde på att flygvärdinnorna och den övriga kabinpersonalen behandlades olika under den ovan nämnda perioden. Genom kunglig förordning av den 10 januari 1964 om fastställande av avgifter som skall finansiera systemet för ålders- och efterlevandepension för flygpersonal inom civilflyget samt de närmare villkoren för utbetalningen härav (*Moniteur belge* av den 17 januari 1964, s. 464), som trädde i kraft den 1 januari 1964, infördes nämligen ett särskilt ålderspensionssystem för flygpersonal inom civilflyget. Flygvärdinnorna omfattades emellertid inte av detta system. För dem gällde fortsatt det allmänna ålderspensionssystemet för arbetstagare, som kännetecknades av att en mindre andel av lönen beaktades vid uppbörd av ålderspensionsavgifterna och vid beräkningen av pensionen än den lön som låg till grund för beräkningen enligt det särskilda system som gällde för flygpersonal inom civilflyget.

7 Skälet till att flygvärdinnorna uteslöts från detta särskilda ålderspensionssystem var att de vid den dåvarande tidpunkten inte kunde fortsätta sin yrkeskarriär som flygpersonal efter att de hade fyllt fyrtio år. De kunde därför inte ha en full yrkeskarriär som flygvärdinnor. Av dessa skäl beslutade Konungariket Belgien att flygvärdinnorna inte skulle omfattas av det särskilda systemet.

8 Problematiken kring yrkeskarriären inom Sabena och flygvärdinnornas pensionssystem har utgjort föremål för flera tvister vid de belgiska domstolarna, varav vissa har avgjorts på grundval av en dom som meddelats av EG-domstolen efter en begäran om förhandsavgörande (dom av den 25 maj 1971 i mål 80/70, Defrenne, REG 1971, s. 445; svensk specialutgåva, volym 1, s. 569, av den 8 april 1976 i mål 43/75, Defrenne, REG 1976, s. 455; svensk specialutgåva, volym 3, s. 59, och av den 15 juni 1978 i mål 149/77, Defrenne, REG 1978, s. 1365; svensk specialutgåva, volym 4, s. 127). Genom kunglig förordning av den 27 juni 1980 om ändring av kunglig förordning av den 3 november 1969 om särskilda bestämmelser om rätten till pension för flygpersonal inom civilflyget och särskilda bestämmelser om tillämpningen av kunglig förordning nr 50 av den 24 oktober 1967 om ålders- och efterlevandepension för arbetstagare (*Moniteur belge* av den 23 augusti 1980, s. 9700), vilken trädde i kraft den 1 januari 1981, omfattades flygvärdinnorna slutligen av det särskilda system som gällde för flygpersonal inom civilflyget. Därefter införde den belgiska lagstiftaren genom kunglig förordning av den 28 mars 1984, som hade samma titel som den föregående förordningen (*Moniteur belge* av den 3 april 1984, s. 4100), ett utjämningssystem för flygvärdinnor avseende perioden den 1 januari 1964–31 december 1980. Denna kungliga förordning upphävdes av Conseil d'État genom dom av den 7 september 1987, varefter en ny kunglig förordning antogs den 25 juni 1997, som också hade samma titel (*Moniteur belge* av den 31 juli 1997, s. 19635, nedan kallad kunglig förordning av den 25 juni 1997), för att rätta till det förhållandet att flygvärdinnor och stewarder hade behandlats olika under perioden den 1 januari 1964–31 december 1980.

9 Enligt kunglig förordning av den 25 juni 1997 har flygvärdinnor som har utövat detta yrke under perioden den 1 januari 1964–31 december 1980 framdeles rätt till en ålderspension beräknad enligt samma bestämmelser som gäller för stewarder, förutsatt att de i form av ett engångsbelopp betalar utjämningsavgifter jämte en årlig ränta på 10 procent. Dessa utjämningsavgifter utgörs i huvudsak av skillnaden mellan de avgifter som har betalats av flygvärdinnorna under perioden den 1 januari 1964–31 december 1980 och de högre avgifter som har betalats av stewarderna under samma period.

10 Emilienne Jonkman, Hélène Vercheval och Noëlle Permesaen anser att det utjämningssystem som föreskrivs genom kunglig förordning av den 25 juni 1997 inte gör det möjligt att eliminera all diskriminering av flygvärdinnor i förhållande till stewarder.

11 Genom domar av den 17 november 1997 och av den 9 januari 1998 biföll Tribunal du travail de Bruxelles respektive Tribunal du travail de Nivelles Emilienne Jonkmans och Hélène Verchevals överklaganden, med motiveringen att metoden för att beräkna deras pensioner var diskriminerande.

12 I Noëlle Permesaens fall godtog Tribunal du travail de Nivelles genom dom av den 26 december 2003 delvis ONP:s argument. Nämnda domstol slog fast att det inte utgjorde diskriminering att, som villkor för att bevilja en pension som är exakt densamma som de manliga arbetstagarnas, uppställa som krav att den kvinnliga arbetstagaren betalar de avgifter som hon skulle ha varit tvungen att betala om hon hade omfattats av detta system under hela sin yrkeskarriär. Den ansåg däremot att den årliga räntan på 10 procent var diskriminerande.

13 ONP överklagade domarna av den 17 november 1997 och av den 9 januari 1998 till Cour du travail de Bruxelles. Noëlle Permesaen överklagade domen av den 26 december 2003 till samma domstol.

14 Cour du travail de Bruxelles anser att de praktiska aspekterna av det utjämningssystem som införts genom kunglig förordning av den 25 juni 1997 kan vara diskriminerande. Nämnda domstol har i detta avseende framhållit att engångsbetalningen av ett mycket stort belopp utgör ett icke obetydligt hinder för en pensionär. Cour du travail de Bruxelles har också hänvisat till den skattemässiga aspekten av utjämningssystemet, i den meningen att avgifterna vid den dåvarande tidpunkten var skattemässigt avdragsgilla för stewarderna, vilket inte är fallet för flygvärdinnorna. Cour du travail de Bruxelles har slutligen framhållit att den räntesats som tillämpats var högre än den lagstadgade räntesatsen för dröjsmålsränta och kompensationsränta och högre än bankräntan.

15 Cour du travail de Bruxelles anser att utgången i målen är beroende av tolkningen av direktiv 79/7. Den har därför beslutat att vilandeförklara målen och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1) Skall direktiv 79/7 tolkas så att en medlemsstat har rätt att anta lagstiftning som syftar till att ge en kategori personer av ett visst kön, som tidigare diskriminerades, möjlighet att omfattas av det pensionssystem som är tillämpligt på samma personkategori, men av motsatt kön, under förutsättning att de förstnämnda personerna i efterhand erlägger de avgifter (genom betalning av ett betydande engångsbelopp) som numera är preskriberade för den sistnämnda personkategorin enligt tillämplig lagstiftning i denna stat?

För det fall denna fråga besvaras jakande önskas svar på om direktiv 79/7 skall tolkas så att en medlemsstat är skyldig att anpassa lagstiftning som strider mot direktivet så snart Europeiska gemenskapernas domstol i en dom slår fast att det föreligger en sådan normkonflikt, eller åtminstone inom den preskriptionsfrist som gäller för de avgiftsfordringar som uppkommit till följd av att denna lagstiftning antogs?

2) Skall direktiv 79/7 tolkas så att en medlemsstat har rätt att anta lagstiftning som syftar till att ge en viss kategori personer av ett visst kön, som tidigare diskriminerades, möjlighet att omfattas av det pensionssystem som är tillämpligt på samma personkategori, men av motsatt kön, under förutsättning att de förstnämnda personerna betalar en hög dröjsmålsränta som numera är preskriberad för den sistnämnda personkategorin enligt tillämplig lagstiftning i denna stat?

För det fall denna fråga besvaras jakande önskas svar på om direktiv 79/7 skall tolkas så att en medlemsstat är skyldig att anpassa lagstiftning som strider mot direktivet så snart som Europeiska gemenskapernas domstol i en dom slår fast att det föreligger en sådan normkonflikt, eller åtminstone inom den preskriptionsfrist som gäller för dröjsmålsränta som uppkommit till följd av att denna lagstiftning antogs?"

Prövning av tolkningsfrågorna

Inledande överväganden

16 Det skall inledningsvis konstateras att parterna i målen vid den nationella domstolen inte har bestritt att den tidigare uteslutningen av flygvärdinnor från det särskilda pensionssystemet för flygpersonal inom civilflyget var diskriminerande.

17 Det skall likaledes inledningsvis framhållas att artikel 141.1 och 141.2 EG om principen om lika lön för kvinnor och män inte är tillämplig i det nu aktuella fallet, eftersom nämnda artikel endast är tillämplig på yrkespensionssystem och inte på lagstadgade pensionssystem (dom av den 25 maj 1971 i det ovannämnda målet Defrenne, punkterna 10–13, av den 6 oktober 1993 i mål C-109/91, Ten Oever, REG 1993, s. I-4879, punkt 9; svensk specialutgåva, volym 14, s. I-341, och av den 21 juli 2005 i mål C-207/04, Vergani, REG 2005, s. I-7453, punkterna 22 och 23).

18 Det är således med rätta som den hänskjutande domstolen har ställt sina frågor med avseende på direktiv 79/7, som är tillämpligt på lagstadgade sociala trygghetssystem, däribland lagstadgade pensionssystem (dom av den 1 juli 1993 i mål C-154/92, van Cant, REG 1993, s. I-3811, punkterna 10 och 11).

19 I artikel 4.1 i detta direktiv förbjuds "[all] diskriminering på grund av kön ..., i synnerhet vad beträffar ... systemens räckvidd och villkoren för tillgång [till dem], skyldigheten att betala avgifter och beräkningen av avgifterna [samt] beräkningen av förmåner". Denna bestämmelse kan åberopas av enskilda vid de nationella domstolarna till stöd för ett yrkande om att dessa skall underlåta att tillämpa däremot stridande nationella bestämmelser (dom av den 13 december 1989 i mål C-102/88, Ruzius-Wilbrink, REG 1989, s. 4311, punkt 19, och av den 27 oktober 1993 i mål C-337/91, van Gemert-Derks, REG 1993, s. I-5435, punkt 31).

Kravet på betalning av utjämningsavgifter

20 Genom den första delen av frågorna vill den hänskjutande domstolen i huvudsak få klarhet i huruvida direktiv 79/7 utgör hinder för att en medlemsstat, om den antar lagstiftning som syftar till att ge personer av ett visst kön, som tidigare diskriminerades, möjlighet att omfattas av det pensionssystem som är tillämpligt på personer av motsatt kön, gör en sådan anslutning till systemet avhängig av att de förstnämnda personerna betalar — i form av ett engångsbelopp jämte en årlig ränta på 10 procent — utjämningsavgifter som utgörs av skillnaden mellan de avgifter som de tidigare diskriminerade personerna betalat under den period då diskrimineringen ägde rum, och de högre avgifter som har betalats av den andra personkategorin under samma period.

21 Det framgår av de yttranden som getts in till domstolen att parterna i målen vid den nationella domstolen, Europeiska gemenskapernas kommission och den italienska regeringen samtliga är av den uppfattningen att det huvudvillkor som flygvärdinnorna i enlighet med kunglig förordning av den 25 juni 1997 skall uppfylla för att deras förvärvsverksamhet under perioden den 1 januari 1964–31 december 1980 skall beaktas på samma sätt som stewardernas förvärvsverksamhet inte i sig är diskriminerande. Detta huvudvillkor innebär att flygvärdinnorna skall betala ett belopp som motsvarar skillnaden mellan de avgifter som de betalat under den aktuella perioden, och de högre avgifter som stewarderna har betalat under samma period.

22 Denna uppfattning är riktig. Såsom domstolen redan har slagit fast i samband med tvister avseende yrkespensionssystem, medför den omständigheten att en arbetstagare kan göra anspråk på att med retroaktiv verkan anslutas till ett yrkespensionssystem inte att vederbörande kan underlåta att erlägga de avgifter som är hänförliga till den aktuella försäkringsperioden (dom av den 28 september 1994 i mål C-128/93, Fisscher, REG 1994, s. I-4583, punkt 37; svensk specialutgåva, volym 14, s. I-127, av den 24 oktober 1996 i mål C-435/93, Dietz, REG 1996, s. I-5223, punkt 34, och av den 16 maj 2000 i mål C-78/98, Preston m.fl., REG 2000, s. I-3201, punkt 39).

23 I de fall där diskriminering har förekommit innebär detta att likabehandling skall åstadkommas på så sätt att den diskriminerade arbetstagaren försätts i samma situation som arbetstagarna av det motsatta könet. Denna arbetstagare kan följaktligen inte kräva att, bland annat i ekonomiskt hänseende, behandlas fördelaktigare än om vederbörande hade varit regelrätt ansluten (domarna i de ovan nämnda målen Fisscher, punkterna 35 och 36, och Preston m.fl., punkt 38).

24 Det skall slås fast att denna rättspraxis är analogt tillämplig på fall som rör anslutning till ett lagstadgat pensionssystem. Av detta följer att en medlemsstat, om den antar en lagstiftning som syftar till att ge personer av ett visst kön, som tidigare diskriminerades, möjlighet att omfattas av det pensionssystem som är tillämpligt på personer av motsatt kön, kan välja att åstadkomma likabehandling genom att kräva att de förstnämnda personerna betalar ett belopp som motsvarar skillnaden mellan de avgifter som de betalat under den period då diskrimineringen ägde rum, och de högre avgifter som har betalats av den andra personkategorin under samma period. Det förhållandet att dessa avgifter under mellantiden har preskriberats för den sistnämnda personkategorin kan inte utgöra hinder för ett utjämningssystem som det som beskrivits ovan. Detta gäller emellertid förutsatt att det, såsom generaladvokaten har framhållit i punkt 70 i sitt förslag till avgörande, fastställs en liknande preskriptionsfrist för dem som är nyanslutna till systemet.

25 För att förhindra omvänd diskriminering kan det till utjämningsavgifterna läggas ränta, i syfte att kompensera för inflationen. Såsom generaladvokaten har anfört i punkt 38 i sitt förslag till avgörande och med det förbehåll som hon har angett i punkt 39 däri, säkerställer ett sådant tillägg av ränta att de avgifter som betalas av de nyanslutna personerna inte reellt sett är lägre än dem som har betalats av arbetstagare som har varit anslutna till pensionssystemet sedan det infördes.

26 Av de skäl som generaladvokaten har anfört i punkterna 64 och 65 i sitt förslag till avgörande gäller de ovanstående övervägandena endast den situation, där utjämningen av pensionsrättigheterna har verkan från och med det datum då en arbetstagare har rätt till pension. En utjämning som erbjuds personer som redan är

pensionerade och som innebär att dessa måste betala ett belopp som motsvarar skillnaden mellan de avgifter som de har betalat under den period då de diskriminerades och de högre avgifter som har betalats av den andra personkategorin under samma period, kan nämligen endast bringa den ojämlika behandlingen att upphöra om den leder till samma beräkning av pensionsrättigheterna för hela den period under vilken var och en av de berörda personerna uppbär pension.

27 Av det anförda följer att direktiv 79/7 inte utgör hinder för att en medlemsstat, om den antar lagstiftning som syftar till att ge personer av ett visst kön, som tidigare diskriminerades, möjlighet att under hela pensionstiden omfattas av det pensionssystem som är tillämpligt på personer av motsatt kön, gör en sådan anslutning till systemet avhängig av att de förstnämnda personerna betalar utjämningsavgifter, som utgörs av skillnaden mellan de avgifter som de betalat under den period då diskrimineringen ägde rum och de högre avgifter som har betalats av den andra personkategorin under samma period, med tillägg av ränta som kompenserar för inflationen.

De närmare bestämmelserna om betalning av utjämningsavgifter

28 I den mån som den nationella domstolen önskar få klarhet i huruvida medlemsstaten kan kräva att betalningen av utjämningsavgifterna skall göras som en engångsbetalning och att det härtill skall läggas en årlig ränta på 10 procent, skall det framhållas att varje åtgärd som vidtas av en medlemsstat för att rätta sig efter gemenskapsrättsliga normer, såsom principen om likabehandling av män och kvinnor, skall vara effektiv (se, för ett liknande resonemang, domarna i de ovannämnda målen Fisscher, punkt 31 och Preston m.fl., punkterna 40–42, dom av den 20 mars 2003 i mål C-187/00, Kutz-Bauer, REG 2003, s. I-2741, punkt 57, och av den 4 juli 2006 i mål C-212/04, Adeneler m.fl., REG 2006, s. I-6057, punkt 95). Det ankom således på den belgiska lagstiftaren, när kunglig förordning av den 25 juni 1997 antogs för att försätta flygvärdinnor i samma situation som stewarderna, att fastställa de närmare villkoren för utjämningen på ett sådant sätt att denna inte blev i praktiken omöjlig eller orimligt svår.

29 Det framgår emellertid av de yttranden som har getts in till domstolen att utjämningsavgifterna till följd av den långa period då diskrimineringen ägde rum, det vill säga den 1 januari 1964–31 december 1980, och av de många år som förflöt mellan utgången av denna period och antagandet av kunglig förordning av den 25 juni 1997 om införande av ett utjämningssystem (åren 1981–1997), uppgår till ett synnerligen betydande belopp. Såsom generaladvokaten har anfört i punkt 49 i sitt förslag till avgörande kan detta belopp mycket väl överstiga den årliga pensionen för de personer som erbjuds utjämning. Såsom Emilienne Jonkman, Hélène Vercheval och Noëlle Permesaen har framhållit utan att motsägas på denna punkt av ONP, kan det vara omöjligt för vissa att göra en engångsbetalning av ett sådant belopp eller åtminstone förutsätta att de tar ett lån av ett finansinstitut som i sin tur kommer att kräva betalning av ränta.

30 Det följer i övrigt av kunglig förordning av den 25 juni 1997 att det i denna föreskrivs att det i undantagsfall, som inte är tillämpliga i det nu aktuella fallet, ges möjlighet att betala utjämningsavgifterna genom årliga delbetalningar.

31 Med hänsyn till de omständigheter som har anförts ovan skall det slås fast att skyldigheten för de berörda personerna att betala utjämningsavgifterna i form av ett engångsbelopp har haft som verkan att göra det orimligt svårt att åstadkomma en utjämning i fråga om flygvärdinnornas pensionsrättigheter.

32 Parterna i målen vid den nationella domstolen, kommissionen och den italienska regeringen har samtliga förklarat eller medgett att räntesatsen på 10 procent per år är anmärkningsvärt hög. På fråga härom vid förhandlingen kunde ONP inte redogöra närmare för grunden till att det i kunglig förordning av den 25 juni 1997 fastställdes en räntesats som översteg inflationen.

33 Det står under alla omständigheter klart att fastställandet av en räntesats som överstiger vad som är nödvändigt för att kompensera för inflationen, får det

resultatet att de avgifter som betalas av de nyanslutna personerna reellt sett är högre än dem som betalats av de arbetstagare som har varit anslutna till pensionssystemet sedan det infördes. Denna räntesats har följaktligen bidragit till att den ojämlika behandlingen av flygvärdinnorna har fortsatt i stället för att försätta flygvärdinnorna i samma situation som stewarderna.

34 Det ankommer emellertid på den hänskjutande domstolen, som är den enda som har fullständig kännedom om den nationella rätten, att avgöra i vilken omfattning räntesatsen på 10 procent per år som föreskrivs i kunglig förordning av den 25 juni 1997 kan anses innefatta en ränteprocentsats som syftar till att kompensera för inflationen.

35 Av det anförda följer att direktiv 79/7 utgör hinder för att en medlemsstat, om den antar lagstiftning som syftar till att ge personer av ett visst kön, som tidigare diskriminerades, möjlighet att omfattas av det pensionssystem som är tillämpligt på personer av motsatt kön, kräver att det till betalningen av utjämningsavgifterna skall läggas en annan ränta än den som syftar till att kompensera för inflationen. Detta direktiv utgör likaledes hinder för att det krävs att denna betalning skall göras i form av ett engångsbelopp, när detta villkor gör den aktuella utjämningen i praktiken omöjlig eller orimligt svår. Detta är bland annat fallet när det belopp som skall betalas överstiger de berörda personernas årliga pension.

En medlemsstats skyldigheter enligt en dom som har meddelats efter en begäran om förhandsavgörande

36 Med den andra delen av frågorna, som skall läsas mot bakgrund av de faktiska omständigheterna i målen vid den nationella domstolen, vill den nationella domstolen i huvudsak få klarhet i om en medlemsstat är skyldig att anpassa sin lagstiftning när det följer av en dom som domstolen meddelat efter en begäran om förhandsavgörande att denna lagstiftning är oförenlig med gemenskapsrätten.

37 Det skall i detta avseende erinras om att medlemsstaterna enligt principen om lojalt samarbete i artikel 10 EG skall bringa de otillåtna följdverkningarna av en överträdelse av gemenskapsrätten att upphöra (dom av den 7 januari 2004 i mål C-201/02, Wells, REG 2004, s. I-723, punkt 64 och där angiven rättspraxis).

38 När det följer av en dom som meddelats efter en begäran om förhandsavgörande att en nationell lagstiftning är oförenlig med gemenskapsrätten, ankommer det följaktligen på den aktuella medlemsstatens myndigheter att vidta alla åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att gemenskapsrätten iakttas i denna medlemsstat (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Wells, punkterna 64 och 65, och dom av den 25 mars 2004 i mål C-495/00, Azienda Agricola Giorgio, Giovanni och Luciano Visentin m.fl., REG 2004, s. I-2993, punkt 39). De nämnda myndigheterna bevarar rätten att välja vilka åtgärder som skall vidtas, men skall bland annat se till att den nationella rätten så snart som möjligt bringas i överensstämmelse med gemenskapsrätten och att enskildas rättigheter enligt gemenskapsrätten ges full verkan.

39 Domstolen har för övrigt redan vid upprepade tillfällen slagit fast att i de fall där det föreligger en diskriminering i strid med gemenskapsrätten och det inte har antagits några bestämmelser för att åtgärda denna, kan iakttagandet av likhetsprincipen endast säkerställas genom att de som drabbats av denna diskriminering tillerkänns samma förmåner som de som behandlats mer förmånligt. Den nationella domstolen skall i en sådan situation underlåta att tillämpa varje diskriminerande bestämmelse i nationell rätt, utan att behöva begära eller avvakta att den nationella lagstiftaren upphäver den, och tillämpa samma bestämmelser på personerna i den missgynnade gruppen som dem som gäller för personerna i den andra kategorin (dom av den 28 september 1994 i mål C-408/92, Avdel Systems, REG 1994, s. I-4435, punkterna 16 och 17, av den 12 december 2002 i mål C-442/00, Rodríguez Caballero, REG 2002, s. I-11915, punkterna 42 och 43, och av den 7 september 2006 i mål C-81/05, Cordero Alonso, REG 2006, s. I-7569, punkterna 45 och 46).

40 En medlemsstat är för övrigt skyldig att ersätta den skada som har vållats enskilda till följd av att gemenskapsrätten har överträtts. För det fall att förutsättningarna för statens skadeståndsansvar är uppfyllda, ankommer det på den nationella domstolen att tillämpa denna princip (se bland annat dom av den 22 april 1997 i mål C-66/95, Sutton, REG 1997, s. I-2163, punkt 35, och av den 30 september 2003 i mål C-224/01, REG 2003, s. I-10239, punkterna 51 och 52).

41 Av det anförda följer att den andra delen av tolkningsfrågorna skall besvaras på följande sätt. När det följer av en dom som meddelats efter en begäran om förhandsavgörande att en nationell lagstiftning är oförenlig med gemenskapsrätten, ankommer det på den aktuella medlemsstatens myndigheter att vidta alla åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att gemenskapsrätten iakttas, varvid de särskilt skall se till att den nationella rätten så snart som möjligt bringas i överensstämmelse med gemenskapsrätten och att enskildas rättigheter enligt gemenskapsrätten ges full verkan. Om det har konstaterats att det föreligger en diskriminering i strid med gemenskapsrätten och det inte har antagits några bestämmelser för att åtgärda denna, skall den nationella domstolen underlåta att tillämpa varje diskriminerande bestämmelse i nationell rätt, utan att behöva begära eller avvakta att den nationella lagstiftaren upphäver den, och tillämpa samma bestämmelser på personerna i den missgynnade gruppen som dem som gäller för personerna i den andra kategorin.

Rättegångskostnader

42 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

1) **Om en medlemsstat antar lagstiftning som syftar till att ge personer av ett visst kön, som tidigare diskriminerades, möjlighet att under hela sin pensionstid omfattas av det pensionssystem som är tillämpligt på personer av motsatt kön, skall rådets direktiv 79/7/EEG av den 19 december 1978 om successivt genomförande av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om social trygghet tolkas på följande sätt:**

— **Direktivet utgör inte hinder för att nämnda medlemsstat gör en sådan anslutning till systemet avhängig av att de personer som tidigare diskriminerades betalar utjämningsavgifter, som utgörs av skillnaden mellan de avgifter som de betalat under den period då diskrimineringen ägde rum och de högre avgifter som har betalats av den andra personkategorin under samma period, med tillägg av ränta som kompenserar för inflationen.**

— **Direktivet utgör däremot hinder för att nämnda medlemsstat kräver att det till betalningen av utjämningsavgifterna läggs en annan ränta än den som syftar till att kompensera för inflationen.**

— **Direktivet utgör likaledes hinder för att det krävs att denna betalning skall göras i form av ett engångsbelopp, när detta villkor gör den aktuella utjämningen i praktiken omöjlig eller orimligt svår. Detta är bland annat fallet när det belopp som skall betalas överstiger de berörda personernas årliga pension.**

2) **När det följer av en dom som meddelats efter en begäran om förhandsavgörande att en nationell lagstiftning är oförenlig med gemenskapsrätten, ankommer det på den aktuella medlemsstatens myndigheter att vidta alla åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att gemenskapsrätten iakttas, varvid de särskilt skall se till att den nationella rätten så snart som möjligt bringas i överensstämmelse med gemenskapsrätten och att enskildas rättigheter enligt gemenskapsrätten ges full verkan.**

Om det har konstaterats att det föreligger en diskriminering i strid med gemenskapsrätten och det inte har antagits några bestämmelser för att åtgärda denna, skall den nationella domstolen underlåta att tillämpa varje diskriminerande bestämmelse i nationell rätt, utan att behöva begära eller avvakta att den nationella lagstiftaren upphäver den, och tillämpa samma bestämmelser på personerna i den missgynnade gruppen som dem som gäller för personerna i den andra kategorin.

Underskrifter